

รูปแบบการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟขององค์กรมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

A Model of Helping and Establishing Appropriate Muslim Identity for Muallafs of Muslim organizations in the Southern Border Provinces

อับดุลลัษลาเต๊ะ สาและ^{1*} อับดุลรอนิง ลือแต่¹

Abdullateh Saleah^{1*}, Abdullroning Suetair¹

(Received: October 19, 2022; Revised: December 9, 2022; Accepted: January 12, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นตัวแทนจากองค์กรมุสลิม 10 องค์กร จำนวน 20 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยอิงตามกรอบการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ 1. ออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม 2. การเรียนรู้อิสลาม 3. การฝึกอ่านอัลกุรอาน 4. การจ่ายชะกาตและการบริจาค 5. การจัดตั้งกองทุนมุอัลลัฟ และ 6. การส่งเสริมอาชีพและปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐาน ข้อเสนอแนะ ควรให้ทุกอำเภอมีศูนย์ช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุอัลลัฟ โดยให้ชมรมอิหม่ามประจำอำเภอเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

คำสำคัญ: องค์กรมุสลิม อัตลักษณ์มุสลิม มุอัลลัฟ

¹คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University

*Corresponding author. E-mail: abd.lateh@hotmail.com

Abstract

This research is a qualitative research. The objective of this study was to study the patterns of Muslim organizations in providing assistance and building a Muslim identity to Muallafs in the southern border provinces. Data were collected from representatives of 20 Muslim from 10 Muslim organizations through in-depth interviews. Data were analyzed by content analysis based on in-depth interview framework. The results showed that to help and build a Muslim identity to Muallafs in the southern border provinces include: 1) Issuing a certificate of adherence to Islam 2) Learning Islam 3) Practice reading the Quran 4) Paying Zakat and Donating 5) Establishing the Muallafs Fund and 6) Promoting occupation and basic subsistence. Therefore, it is suggested that every district should have a center to help and build Muallafs identity by giving the district Imam club being a caretaker and responsible under the supervision of the Provincial Islamic Committee to be appropriate to the context of each area.

Keywords: Muslim Organization, Muslim Identity, Muallafs

บทนำ

ผู้ที่ได้รับฮิญาละฮฺ (ทางนำ) จากพระเจ้าเป็นเจ้าให้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตสู่อิสลาม เรียกว่ามุอัลลัฟ คือผู้บริหารที่สังคมมุสลิมจะต้องดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด แม้แต่ชะกาทของมุสลิมก็จำเป็นจะต้องมอบให้แก่เขา เมื่อเดินหน้าเข้าสู่อิสลามแล้ว ต้องมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง (ชมรมผู้บริหารมัสยิดเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร, 2555) มุอัลลัฟเป็นคำที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน คือบรรดาผู้ที่มีความต้องการในการทำให้หัวใจของพวกเขาเหล่านั้นเอนเอียงไปสู่อิสลาม หรือทำให้หัวใจของพวกเขาเหล่านั้นมั่นคงในอิสลามหรือด้วยการยุติการประสงคร้ายต่อบรรดามุสลิม หรือมุ่งหวังประโยชน์ของพวกเขาในการปกป้องมุสลิม หรือช่วยเหลือมุสลิมให้มีชัยชนะเหนือศัตรูของพวกเขา เป็นต้น (Yusuf al-Qaradawiy, 2006) อัลกุรอานได้กล่าวไว้ว่า “คนที่มีหัวใจของเขาเหล่านั้นหรือหัวใจของสุเจ้าเอนเอียงมาสนใจอิสลาม” คนที่มีหัวใจเอนเอียงมาสนใจรับอิสลามมีสิทธิ์ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน องค์การสามารถดูแลบุคคลนี้ได้ การปฏิบัติตัวของมุอัลลัฟหลายคน เมื่อเข้ารับอิสลามแล้วก็ทำตัวเหมือนมุสลิมโดยทั่ว ๆ ไป จากการศึกษางานวิจัย พบว่า ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อหลังจากเข้ารับอิสลามของมุอัลลัฟคือ ปัญหาจากครอบครัว เพื่อน และการใช้ชีวิตในสังคม และการไม่ยอมรับจากมุสลิมเดิมบางคน ปัญหามุอัลลัฟเปลี่ยนใจไปสู่ศาสนาเดิมหลังจากเข้ารับอิสลาม ปัจจัยที่กลับไปสู่ศาสนาเดิมมีหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ถ้าเข้ารับอิสลามเพราะการแต่งงาน เมื่อชีวิตการแต่งงานล้มเหลวจะเป็นเหตุผลหนึ่ง

ที่ให้กลับไปสู่ศาสนาเดิม แต่หากเข้ารับอิสลามเพราะความอยากรู้ ปัญหาการปรับเปลี่ยนเล็กน้อย เพราะมีการเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง เช่น การทำความเข้าใจกับครอบครัวเมื่อเปลี่ยนแล้ว ปัญหาจะน้อย แต่ถ้าไม่มีการเตรียมการที่ดีกับตัวเองและครอบครัว บางครั้งไม่สามารถถอดถอน การทดสอบนั้นได้ เพราะผลกระทบหรือบททดสอบหลายคนเจอไม่เหมือนกัน บางคนเจอกับครอบครัว พ่อแม่ไม่ยอมรับ บางคนเจอกับเพื่อนไม่ยอมรับก็ต้องออกจากกลุ่มหรือสังคมนั้นไป บางคนเจอกับ หัวหน้าไม่ยอมรับก็ต้องออกจากงาน (ต่อเหล็ก โอราหมหลง, 2557)

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส มีประชากร ทั้งสิ้น 1,995,244 คน ซึ่งแยกเป็นจังหวัดปัตตานี 694,023 คน จังหวัดยะลา 518,139 คน และจังหวัด นราธิวาส 783,082 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 83 นับถือศาสนาอิสลาม ทำให้พื้นที่สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้มีเอกลักษณ์ทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ (กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน, 2561) ในจังหวัดชายภาคใต้มีองค์กรมุสลิมที่ให้ความ ช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มัสยิด มุลินิสส่งเสริมจริยธรรมปัตตานี มุลินิสเพื่อการพัฒนาสังคม ชมรมมุอัลลัฟมัสยิดกลางจังหวัด ปัตตานี ศูนย์เด็กกำพร้า ผู้ยากไร้และมุอัลลัฟ ดารุลฟาฎัร อำเภอบะนัง จังหวัดยะลา และชมรมอิหม่าม ประจำอำเภอบะนัง เป็นต้น สำหรับการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ ได้แก่ การให้ความรู้ เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม การจัดการเรียนการสอนอัลกุรอาน จัดเลี้ยงอาหารให้กับมุอัลลัฟ ที่ขาดแคลน และจ่ายชะกาตให้กับมุอัลลัฟเหล่านั้น จากการศึกษาข้อมูลจากองค์กรมุสลิมในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้เกี่ยวกับรูปแบบการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ ยังไม่ปรากฏรูปแบบที่ชัดเจน โดยให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟจะเป็นเพียง บางช่วงเวลาเท่านั้น ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ การให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากองค์กรมุสลิมให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟเป็นบางช่วง โดยยังไม่ ปรากฏเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุนี้องค์กรมุสลิมจึงบทบาทสำคัญที่จะให้ความช่วยเหลือแก่มุอัลลัฟ ได้เรียนรู้ถึงอัตลักษณ์มุสลิมได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟขององค์กรมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การทบทวนวรรณกรรม

อัตลักษณ์มุสลิม

นิยามของอัตลักษณ์มุสลิม คือ กลุ่มชาติพันธุ์ทางศาสนา (Ethnos religious group) กลุ่มหนึ่งที่มีความสัมพันธ์แนบแน่นอยู่กับศาสนาอิสลาม โดยผ่านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดกับอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมซึ่งถูกกำหนดโดยหลักการศาสนาอิสลามซึ่งอยู่เหนือเชื้อสายชาติพันธุ์ทั้งหมด นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน เป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาจากมุสลิมโดยมีรากเหง้ามาจากศาสนาอิสลาม (จิรศักดิ์ โสะสัน, เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ และมณีนมัย ทองอยู่, 2551)

นิยามมุอัลลัฟ

คำว่า มุอัลลัฟ ใช้เรียกบุคคลที่เข้ารับนับถืออิสลามใหม่ ๆ มุอัลลัฟ คือ ผู้ที่อัลลอฮ์ทรงเปิดหัวใจของพวกเขาให้ได้รับทางนำที่ถูกต้อง เมื่อบุคคลหนึ่งเข้ารับอิสลามจึงเปรียบเสมือนบุคคลนั้นเกิดใหม่ เพราะความผิดบาปทั้งหลายของเขาอัลลอฮ์จะทรงให้อภัย ซึ่งต่างจากมุสลิมโดยกำเนิดเพราะความผิดบาปของพวกเขาเริ่มนับตั้งแต่เมื่อพวกเขาบรรลุศาสนภาวะตามหลักการอิสลาม คือชายเริ่มผันเปียกและผู้หญิงเริ่มมีประจำเดือน (สมัคร กอเซ็ม, 2557) มุอัลลัฟ ตามการเรียกขานในสังคมไทย คือ ผู้ที่ปฏิญาณตนเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งชีวิตของเขาก่อนหน้านี้จะเข้ารับอิสลามนั้นเขาเคยนับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาอื่น ๆ มาก่อน ในบริบทของสังคมไทยการเรียกมุสลิมใหม่ว่า มุอัลลัฟ ส่วนใหญ่จะเรียกไปตลอดชีวิต ซึ่งไม่น่าจะถูกต้อง เนื่องจากคำว่ามุอัลลัฟน่าจะใช้เรียกในช่วงแรก ๆ ที่ประกาศตัวเข้ารับอิสลามเท่านั้น เมื่อเขาเข้ามาอยู่ในร่มเงาของอิสลามแล้ว วิถีชีวิตของเขาเปลี่ยนไปทำให้อิสลามของเขามีความแข็งแกร่ง มีที่พึ่งทางจิตใจ คำว่ามุอัลลัฟไม่น่าจะถูกนำมาเรียกอีกต่อไป สังคมมุสลิมควรเรียกเฉพาะผู้เข้ารับอิสลามในช่วงเดือนแรก ๆ หรือปีแรก ๆ เท่านั้น หลังจากนั้นไม่ควรเรียกมุอัลลัฟอีกต่อไปเพราะต้องการให้มุอัลลัฟมีความสนิทสนมคุ้นเคย มีทัศนคติที่ดีต่อมุสลิมและมีความรู้สึกพึงพอใจต่ออิสลามโดยปราศจากความรู้สึกแปลกแยกว่าเขาเป็นมุสลิมประเภทชั้นสอง (ปริญญา ประหยัดทรัพย์, 2562)

การให้ความช่วยเหลือมุอัลลัฟ

การให้ความช่วยเหลือมุอัลลัฟ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการรู้จักเป็นรายบุคคล เพื่อจะให้การดูแลช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ศาสนาอิสลามได้ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติความดีงามต่าง ๆ อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้

ความว่า “และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรมและความยำเกรง และจงอย่าช่วยกันในเรื่องที่เป็นบาป” (อัลมาอิเตฮ์, 5:2)

อิบนุกะษีร์ (Ibn Kathir, 1999) ได้อธิบายว่า พระองค์ทรงบัญชาใช้ให้ปวงบ่าวผู้ศรัทธาช่วยเหลือเกื้อหนุนต่อกันในการปฏิบัติความดีงามต่าง ๆ นั่นคือคุณธรรม และให้ละทิ้งความเลวต่าง ๆ ขณะเดียวกันพระองค์ทรงห้ามการยุยงส่งเสริมอธรรมทุกรูปแบบที่ก่อให้เกิดบาปและเป็นข้อห้ามทางศาสนา

มุฮัมมัดได้ปรากฏในอัลกุรอาน อัลลอฮ์ ได้ตรัสว่า :

ความว่า “แท้จริงท่านทั้งหลายนั้น สำหรับบรรดาผู้ที่ยากจนและบรรดาผู้ที่ขัดสนและบรรดาเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมมัจน และบรรดาผู้ที่หัวใจของพวกเขาสนิทสนมและในการไถ่ทาส และบรรดาผู้ที่หนีลี้ภัย และในทางของอัลลอฮ์ และผู้ที่อยู่ในระหว่างเดินทางทั้งนี้เป็นบัญญัติอันจำเป็นซึ่งมาจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์ นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงปรีชาญาณ” (อัตเตาบะฮ์, 9: 60)

อัลกุรอานโองการนี้ ได้ระบุว่า มุฮัมมัด เป็นหนึ่งในแปดจำพวกที่มีสิทธิ์ได้รับทานชะกาต และการเป็นมุฮัมมัด อัลลอฮ์จะยกโทษบาปในอดีตของเขา อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) แก่บรรดาผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาว่า หากพวกเขาหยุดยั้งสิ่งที่แล้วมา ก็จะถูกอภัยให้แก่พวกเขาและหากพวกเขากลับ (ต่อต๋าน) อีก แท้จริงนั้นแนวทางของคนก่อน ๆ นั้นได้ผ่านมาแล้ว” (อัลอัมฟาฬ, 8:38)

การศรัทธาของมุฮัมมัดทำให้ได้รับความพึงพอใจ ความช่วยเหลือและเกียรติในโลกนี้และโลกหน้า ดังที่อัลลอฮ์ ตรัสว่า

ความว่า “แท้จริงเราจะช่วยเหลือบรรดาเราะฮ์ลุสของเราและบรรดาผู้ศรัทธาอย่างแน่นอน ทั้งในชีวิตของโลกนี้และวันที่ปวงพยานจะยืนขึ้นเป็นพยาน” (ซอฟิร: 51)

อัลลอฮ์ตรัสอีกว่า

ความว่า “วันนี้การชะฟาอะฮ์ จะไม่เกิดประโยชน์อันใด นอกจากผู้ที่พระผู้ทรงกรุณาปรานีทรงอนุญาตแก่เขา และพระองค์ทรงพอพระทัยในคำพูดของเขาเท่านั้น” (ฏอฮา, 20: 109)

จากอายะฮ์ดังกล่าว แสดงการได้รับความช่วยเหลือคือ การมีชัยชนะในโลกนี้และโลกหน้า นอกจากผู้ที่อัลลอฮ์ทรงให้สิทธิ์แก่เขาและพระองค์ทรงพอพระทัยในคำพูดของเขาเท่านั้น คือคำกล่าวลาอิลาฮะฮ์อัลลอฮ์ และเป็นการชี้ว่าการชะฟาอะฮ์นั้นจะไม่เกิดขึ้นกับผู้ที่ไม่ออกเหนือจากมุฮัมมัด หมายถึง บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธา ท่านนบีได้กล่าวอีกว่า

ความว่า “พวกท่านทุกคนล้วนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ และพวกท่านทุกคนต้องถูกสอบสวนจากหน้าที่ความรับผิดชอบนั้น ผู้นำมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในปกครองของเขา และเขาต้องถูกสอบสวนถึงความรับผิดชอบต่อประชาชนด้วย และบุรุษ (สามี พ่อบ้าน) มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัว และเขาต้องถูก

สอบสวนถึงความรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัวด้วย และทาสรับใช้มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบดูแลทรัพย์สินของผู้เป็นนาย และเขาจะถูกสอบสวนถึงความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินนั้นด้วย และสตรี (ภรรยา, แม่บ้าน) มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบดูแลบ้านให้สามี และนางต้องถูกสอบสวนถึงความรับผิดชอบนั้น ๆ ด้วย” (บันทึกโดยอัลบูกอเรียห์ หะดีษหมายเลข 2554 และมุสลิม หะดีษหมายเลข 1829)

ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบ (อะมานะฮฺ) ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือมุอัลลัฟ และในอิสลามได้กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมายและไว้วางใจ ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ อัลลอฮฺทรงกำหนดให้ "อะมานะฮฺ" ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นคุณลักษณะที่ดีและเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธาที่สมบูรณ์ และเป็นคุณสมบัติหรือจรรยาบรรณประการหนึ่งของผู้ศรัทธาที่จะได้รับชัยชนะและความสำเร็จในวันกิยามะฮฺ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบ (Model) หมายถึง แบบจำลองสภาพความจริงที่สร้างขึ้น เพื่อใช้แทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ที่ได้ศึกษา โดยใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้อย่างถ่องแท้ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่อาศัยความร่วมมือจากบุคคลหรือกลุ่มคนในองค์กร ด้วยการอาศัยเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อนองค์ความรู้ที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นความรู้ที่ชัดเจน และความรู้ที่ฝังลึก ผ่านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ร่วมกัน และฝังความคิด แสดงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาโดยมีคู่มือในการดำเนินงานตามรูปแบบที่กำหนดไว้ (พิรัชมา ระววยรีน, 2560; อัลยานี วาโดร์, 2560; จรุณี แสงหวัง, 2562)

การพัฒนาารูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1. องค์ความรู้และแหล่งความรู้ต่าง ๆ 2. กระบวนการ 3. เทคโนโลยี 4. การสื่อสาร 5. การประเมินผล (อัลยานี วาโดร์, 2560) ส่วนขั้นตอนการสร้างรูปแบบ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง คือ 1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ ทฤษฎีและเทคนิคการจัดรูปแบบกิจกรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบ 2. เลือกทฤษฎีและเทคนิคที่มีเหมาะสมกับรูปแบบ 3. กำหนดออกแบบที่มีความเหมาะสมกับรูปแบบ 4. ดำเนินการสร้างรูปแบบ คือ ขั้นตอนเริ่มต้นการมีส่วนร่วม ขั้นตอนดำเนินการการใช้กิจกรรมกลุ่ม ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ (ดวงฤดี พวงแสง, 2558)

ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบ เป็นแนวทางที่ผ่านการพัฒนาขึ้นจากหลักการ แนวคิด และวิธีการดำเนินงานอย่างมีระบบสามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของ

องค์ประกอบเหล่านั้น และนำไปใช้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ สำหรับการพัฒนารูปแบบนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการสร้างรูปแบบ โดยนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ของกระบวนการ องค์ประกอบของรูปแบบ โดยกำหนดข้อเสนอของรูปแบบเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปผลสำหรับอธิบายรูปแบบที่เกิดขึ้น

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษารูปแบบการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้การสัมภาษณ์หลัก (Key informants)

ผู้ให้การสัมภาษณ์หลักในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 20 ท่าน จากองค์กรมุสลิม จำนวน 10 แห่ง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้การสัมภาษณ์หลักแบบเจาะจง ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี 2) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา 3) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส 4) ชมรมอิมามอำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส 5) ชมรมมุสลิมพัลลภกลางจังหวัดปัตตานี 6) มูลนิธิส่งเสริมจริยธรรมจังหวัดปัตตานี 7) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาสังคม อำเภอบะนาคะ จังหวัดปัตตานี 8) มัสยิดตะนาวียบางปู จังหวัดปัตตานี 9) ศูนย์เด็กกำพร้า ผู้ยากไร้และมุสลิม ดารุลฟาฎัน จังหวัดยะลา และ 10) มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

1. เกณฑ์การเลือกองค์กรมุสลิม ได้แก่ 1) เป็นองค์กรมุสลิมที่ได้รับการยอมรับในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ/หรือ 2) เป็นองค์กรมุสลิมที่ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. เกณฑ์การเลือกกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ดำรงตำแหน่งประธานและหัวหน้าฝ่ายดูแลมุสลิมไม่น้อยกว่า 2 ปี และปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งอยู่ 2) ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายมุสลิมไม่น้อยกว่า 2 ปี และปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งอยู่หรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือมุสลิม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้สัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นสภาพทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็นผู้บริหารองค์กรมุสลิม

ในการช่วยเหลือมุสลิม ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยอิงตามกรอบการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ด้วยเช่นกัน โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย แบ่งประเภทตามเนื้อหาประเภทต่าง ๆ แล้วนำเสนอในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน (อัญญา พลตเป็ลสิ่ง, 2013) คือ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาทำการถอดเทปที่ได้ทำการบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ทำการตรวจสอบข้อมูล และอ่านข้อมูลที่ถอดเทปเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้ทำการบันทึกไว้เพื่อการตรวจสอบเบื้องต้น 2) สร้างความเข้าใจความหมายที่ได้จากการถอดเทป ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการพิจารณาประเด็นที่มีความสำคัญ 3) วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจำแนกประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่หรือประเภท จัดกลุ่มตามความสัมพันธ์และความสอดคล้องของข้อมูล 4) พิจารณาแต่ละประเด็นและความหมายของคำ และ 5) การจำแนกข้อมูลที่ได้ตามความหมายที่สามารถอธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยมีการปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล เช่น ชื่อและนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูลโดยก่อนการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและขออนุญาตดำเนินการสัมภาษณ์ รวมถึงแจ้งการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลได้รับทราบ และภายหลังการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตรวจสอบสิ่งที่ผู้วิจัยบันทึกทุกครั้งโดยกระบวนการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้ ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยเป็นเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมวิจัย และให้ผู้ให้ข้อมูลหลักลงชื่อยอมรับ รวมทั้งเอกสารยินยอมเข้าร่วมวิจัย โดยมีหลักเกณฑ์ในการเข้าร่วมการวิจัยของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

1. เกณฑ์การคัดออกของผู้ร่วมการวิจัย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ร่วมการวิจัยไม่สะดวกเข้าร่วมในการทำกิจกรรมสนทนากลุ่ม หรือตอบแบบสัมภาษณ์ไม่ครบตามที่ได้กำหนดไว้ในการวิจัย
2. เกณฑ์การถอนตัวของผู้ร่วมการวิจัย การเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้เป็นไปโดยความสมัครใจ หากผู้ร่วมวิจัยไม่สมัครใจจะเข้าร่วมแล้ว สามารถถอนตัวได้ตลอดเวลา การขอถอนตัวออกจากการวิจัยจะไม่ีผลแต่อย่างใด ผู้ทำวิจัยอาจถอนผู้ร่วมการวิจัยออกจากการเข้าร่วมการวิจัย เพื่อเหตุผล

ด้านความปลอดภัย หรือเมื่อผู้สนับสนุนการวิจัยยุติการดำเนินงานวิจัย หรือในกรณีผู้ร่วมการวิจัย ไม่สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ทำวิจัย

3. เกณฑ์การยุติการวิจัย คือ กรณีที่เกิดอันตรายหรือผู้ร่วมการวิจัยได้รับบาดเจ็บจากการเข้าร่วมวิจัย และผู้มีอำนาจอนุมัติยุติการวิจัย

4. การปฏิบัติของผู้ร่วมการวิจัยขณะเข้าร่วมในการทำวิจัย คือ การเข้าร่วมในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นไปโดยความสมัครใจ และให้ข้อมูลของท่านแก่ผู้ทำวิจัยด้วยความสัตย์จริง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น แต่จะมีประโยชน์เฉพาะการศึกษาเท่านั้น

ผลการวิจัย

รูปแบบการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบและทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิมต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักของตัวแทนองค์กรมุสลิมเกี่ยวกับรูปแบบการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า

1. ออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลามผู้สนใจอิสลามและได้ปฏิญาณตนเข้ารับอิสลามเรียบร้อยแล้ว ทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดได้ออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม (มุอัลลัฟ) เพื่อใช้ประกอบในการทำบัตรประจำตัวประชาชน จึงจะปรากฏศาสนาอิสลามในบัตรประจำประชาชน และหนังสือคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการศพของมุอัลลัฟ เพื่อป้องกันปัญหาในกรณีผู้ที่เข้ารับอิสลามกลับบ้านเกิดและได้เสียชีวิต ทางครอบครัวของมุอัลลัฟจะปฏิบัติพิธีกรรมในการจัดการศพตามศาสนาอื่น เมื่อมีหนังสือคำสั่งแต่งตั้งฉบับนี้ก็สามารถนำมาเพื่อปฏิบัติตามพิธีการจัดการศพตามศาสนาอิสลามต่อไป

2. การเรียนรู้อิสลาม การให้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างหลักของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับหลักความศรัทธา (อะกีดะฮ์) หลักการปฏิบัติ (อิบาดะฮ์) และหลักคุณธรรมจริยธรรม (อิหฺซาน) ดังนี้

หลักความศรัทธา (อะกีดะฮ์) ที่ถูกต้องเป็นรากฐานสำคัญของอิสลาม มุอัลลัฟต้องเรียนรู้หลักการศรัทธาที่ถูกต้อง การศรัทธาเป็นปัจจัยสำคัญในชีวิตของมุสลิม โดยอิสลามได้กำหนดให้หลักการศรัทธา (อะกีดะฮ์) เป็นพื้นฐานในการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมที่ครอบคลุม และในขณะเดียวกันความศรัทธาสามารถป้องกันมิให้เกิดความเบี่ยงเบนทุกชนิดทั้งปกป้องจากการหลงผิด ความคลางแคลงใจ และความสงสัยใด ๆ ที่อาจเข้ามาในความคิดของมุสลิม โดยความเบี่ยงเบน

มากมายทั้งในลักษณะการคิด การพูด และการกระทำ อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจต่อหลักการศรัทธาในอิสลามที่แท้จริง โดยหลักการศรัทธาของมุสลิม ได้แก่ การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ การศรัทธาต่อมะลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อคัมภีร์ต่าง ๆ การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ และการศรัทธาต่อเกาะดฺร์ หรือกฎสภาพการณ์ ดังนั้นจำเป็นที่มุอัลลัฟต้องทำความเข้าใจเพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจและสามารถนำอิสลามสู่วิถีชีวิตอย่างครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน

หลักการปฏิบัติ (อิบาดะฮ์) การปฏิบัติศาสนกิจ (อิบาดะฮ์) ที่ถูกยอมรับนั้นจะต้องสอดคล้องกับหลักความศรัทธาที่ถูกต้อง ต้องเป็นไปตามที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดหรือบัญญัติแก่ปวงบ่าวให้ปฏิบัติ เพื่อเป็นการเข้าใกล้อัลลอฮ์ นอกจากนั้นต้องได้มาจากอัลลอฮ์ และเราะสูลของพระองค์เท่านั้น ดังนั้นในหลักการปฏิบัติของมุอัลลัฟจะต้องแสดงออกมาด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์ใจและเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ และปฏิบัติศาสนกิจตามสิ่งต่าง ๆ ที่อัลลอฮ์สั่งใช้และละเว้นจากสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นข้อห้ามของอัลลอฮ์ โดยหลักการปฏิบัติสำหรับมุอัลลัฟ ได้แก่ การละหมาด การจ่ายชะกาต การถือศีลอด การประกอบพิธีฮัจญ์ รวมถึงการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามในชีวิตประจำวัน

หลักคุณธรรมจริยธรรม (อิหฺซาน) เป็นการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ เสมือนหนึ่งว่าอยู่เบื้องหน้าพระองค์ และแม้ว่าเรามองไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ก็ทรงมองเห็นเรา เป็นความรับผิดชอบที่ตัวของเราจะต้องควบคุมตนเองให้คิดและปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของพระองค์ด้วยความศรัทธาและมั่นใจในศาสนาอิสลามจริยธรรมอันดีงามเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุก ๆ คน

3. การฝึกอ่านอัลกุรอาน โดยใช้แบบฝึกหัดอ่านอัลกุรอานระบบกีรออาตีฮ์หรือระบบอิกเราะฮ์ โดยมีวิธีการคือ มีความบริสุทธิ์ใจ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ มีความปรารถนาในการฝึกอ่านอัลกุรอานอย่างมุ่งมั่นเรียนรู้ความประเสริฐและความสำคัญของอัลกุรอาน เรียนอัลกุรอานกับผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่องการอ่านและการออกเสียงที่ถูกต้อง และจัดเนื้อหาแบบฝึกอ่านเรียบเรียงจากง่ายไปหายากและประเมินความสามารถในการอ่านเป็นประจำสม่ำเสมอ

4. การจ่ายชะกาตและการบริจาค มุอัลลัฟเป็นบุคคลที่เพิ่งเข้ารับอิสลามใหม่ ๆ การศรัทธาที่มีต่ออิสลามยังไม่แน่นแฟ้นและมั่นคง ดังนั้นการจ่ายชะกาตให้แก่มุอัลลัฟ จึงเป็นการสร้างความแน่นแฟ้นให้หัวใจของเขามีศรัทธายิ่งขึ้น ช่วยเหลือและป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่เขา ดังนั้นส่วนหนึ่งจากสิทธิของมุอัลลัฟ คือ ชะกาต เพื่อจะได้ตั้งรกราก เป็นขวัญและกำลังใจ แสดงให้เห็นถึงน้ำใจไมตรี การต้อนรับสู่ครอบครัวอิสลามที่อบอุ่น ส่วนการกำหนดกฎเกณฑ์ของระยะเวลาในการรับชะกาตของมุอัลลัฟ องค์กรมุสลิมจะมีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกันในการกำหนดระยะเวลาในการรับชะกาตของมุอัลลัฟ

5. การจัดตั้งกองทุนมุสลิม เพื่อการช่วยเหลือและดำเนินกิจกรรมสำหรับมุสลิม เช่น การเยี่ยมเยียนผู้ป่วย และผู้เสียชีวิต เป็นต้น และการให้ความช่วยเหลือมุสลิมบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสร้างการมีส่วนร่วมของสังคมในการช่วยเหลือมุสลิม

6. การส่งเสริมอาชีพและปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ องค์กรมุสลิมได้ให้ความช่วยเหลือโดยจะพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ทางองค์กรมุสลิมได้กำหนดไว้ เช่น รถเข็นขายของเพื่อใช้ในการค้าขายยาแฉบ อุปกรณ์และเครื่องมือทำขนมเค้กและอุปกรณ์ทำเบเกอรี่ เป็นต้น รวมทั้งเพิ่มทักษะทางวิชาชีพและเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานตามความถนัดและความต้องการของมุสลิม และช่วยเหลือด้านปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สถานที่พัก อาหาร เครื่องนุ่งห่มและอื่น ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยรูปแบบการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

องค์กรมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนร่วมช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิม คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างหลักของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับหลักความศรัทธา (อะกีดะฮ์) หลักการปฏิบัติ (อิบาดะฮ์) และหลักคุณธรรมจริยธรรม (อิหฺซาน) รวมถึงการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามในชีวิตประจำวัน การทำความสะอาดและการชำระล้างสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนหลักจริยธรรมและมารยาทต่าง ๆ ของอิสลาม การแต่งกายที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม การฝึกอ่านและท่องจำอัลกุรอาน บทรำลึกถึงอัลลอฮ์ และการขอดุอา เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิสุทธิ บิลล่าเต๊ะ และฉันทัส ทองช่วย (2553) พบว่า ความพยายามในการดำรงอัตลักษณ์มุสลิม การจัดการความรู้ อาศัยการละหมาดเป็นฐานสำคัญในการจัดการ ใช้เวลาหลังละหมาดเป็นเวลาในการให้ความรู้ เนื้อหาความรู้เน้นไปที่การนำระบอบวัฒนธรรมละหมาดไปใช้เป็นวิถีชีวิตนอกละหมาด และการจัดระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยชุมชนเองการสร้างวิถีชีวิต ใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทุกด้าน โดยมีมัสยิดเป็นผู้ตรากฎระเบียบทางสังคม การให้การศึกษาและความรู้ซึ่งครอบคลุมในการสร้างอัตลักษณ์มุสลิม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรศักดิ์ โสะสัน และคณะ (2551) พบว่า การสร้างคุณค่าและความศรัทธาร่วมกัน โดยผ่านการใช้หลักคำสอนทางศาสนาอิสลาม บทบาทขององค์กรมุสลิม ซึ่งกลไกเหล่านี้ได้นำมาสู่การรวมกลุ่มของชุมชนมุสลิมบนพื้นฐานความศรัทธาร่วมกัน การสร้างอัตลักษณ์มุสลิมเป็นส่วนที่ถูกสร้างขึ้นผ่านภาพลักษณ์ทางกายภาพเพื่อให้ความเป็นมุสลิมมีความเด่นชัด ชะกาดและการบริจาคแก่มุสลิม การจ่ายชะกาดแก่มุสลิมเป็นการสร้างความแน่นแฟ้น

ให้หัวใจของเขามีศรัทธายิ่งขึ้น แสดงให้เห็นถึงน้ำใจไมตรีการต้อนรับสู่ครอบครัวอิสลามที่อบอุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยต่อเหลือบ โอรามหลง (2557) พบว่า การดูแลมุอัลลัฟหลังจากเข้ารับอิสลาม ให้คำปรึกษาในเรื่องที่ไม่เข้าใจ ให้ความช่วยเหลือเป็นกันเอง สนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับศาสนา เช่น การเข้าค่ายมุอัลลัฟประจำปี จัดเลี้ยงอาหารให้กับมุอัลลัฟที่ขาดแคลนและจ่ายชะกาต ให้กับมุอัลลัฟ สำหรับการส่งเสริมอาชีพตามความถนัดของมุอัลลัฟ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ องค์กรมุสลิมได้ให้ความช่วยเหลือโดยจะพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ทางองค์กรมุสลิมได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสะลือรี วาลี, อับดุลการิม อัสมะแอ, อับดุลเลาะ อูมา และ ฮัสบูลเลาะ อาคิสสกุล (2564) พบว่า ทางมัสยิดดารุลอามาานได้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มมุอัลลัฟด้วยวิธีที่หลากหลาย การประสานงานให้ทีมงานทำ สนับสนุนอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพ รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุอัลลัฟโดยเน้นการแก้ปัญหาเฉพาะกรณีด้วยการจัดสวัสดิการการช่วยเหลือของมัสยิดแก่มุอัลลัฟที่ไม่สามารถประกอบอาชีพหรือสามารถประกอบอาชีพแต่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของครอบครัว มีการรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาจัดสรรให้ทุกเดือน ผลักดันกองทุนมัสยิดให้เป็นบัยตุลมาลโดยมีภารกิจหนึ่งที่มีหน้าที่เฉพาะในการดูแลผู้ด้อยโอกาส ทุกปีมีการจัดระดมทุนเพื่อมุอัลลัฟ และบริหารจัดการทรัพย์สินวากัฟให้เกิดรายได้

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1. การออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม โดยสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดได้ออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม (มุอัลลัฟ) เพื่อใช้ประกอบในการทำบัตรประจำตัวประชาชนและระบุศาสนา และหนังสือคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการศพของมุอัลลัฟ 2. การเรียนรู้อิสลาม การให้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างหลักของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับหลักความศรัทธา (อะกีดะฮฺ) หลักการปฏิบัติ (อิบาดะฮฺ) และหลักคุณธรรมจริยธรรม (อิหฺซาน) จำเป็นที่มุอัลลัฟต้องทำความเข้าใจเพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺด้วยความศรัทธา มั่นใจในศาสนาอิสลาม และสามารถนำอิสลามสู่วิถีชีวิตอย่างครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน 3. การฝึกอ่านอัลกุรอาน โดยใช้แบบฝึกหัดอ่านอัลกุรอานระบบกีรออาตีฮฺหรือระบบอิกเราะฮฺ 4. การจ่ายชะกาต และการบริจาค การจ่ายชะกาตแก่มุอัลลัฟขององค์กรมุสลิมเป็นการสร้างความแน่นแฟ้นให้หัวใจของมุอัลลัฟมีศรัทธายิ่งขึ้น แสดงให้เห็นถึงน้ำใจไมตรีการต้อนรับสู่ครอบครัวอิสลามที่อบอุ่น 5. การจัดตั้งกองทุนมุอัลลัฟ เพื่อการช่วยเหลือและดำเนินกิจกรรมสำหรับมุอัลลัฟ เช่น การเย็บเยียน

ผู้ป่วย ผู้เสียชีวิต เป็นต้น และ 6. การส่งเสริมอาชีพตามความถนัดของมุสลิม เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ องค์การมุสลิมได้ให้ความช่วยเหลือโดยจะพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ทางองค์การมุสลิมได้กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรตระหนักถึงการดูแลและช่วยเหลือมุสลิมหลังจากที่เข้ารับอิสลาม โดยกำหนดนโยบายให้กับมัสยิดในการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิม

1.2 จัดตั้งศูนย์มุสลิมในการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิม โดยให้ชมรมอิมามประจำอำเภอเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ทั้งนี้ควรคำนึงให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

1.3 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของมุสลิม สามารถสร้างความสัมพันธ์ และพบปะพูดคุยระหว่างมุสลิมด้วยกัน ถ้ามหาวิทยาลัยซึ่งกันและกัน ปัญหาและอุปสรรค สิ่งที่ต้องการความช่วยเหลือ และการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้แก่มุสลิม

1.4 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับมัสยิด โดยอิมามต้องเอาใจใส่ต่อมุสลิมให้มีความสัมพันธ์กับมัสยิด ให้ความรู้ด้านศาสนาอิสลาม การอยู่ร่วมกันในชุมชนมุสลิม และควรให้ความตระหนักถึงการช่วยเหลือมุสลิมให้มากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการจ่ายชะกาตเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมองค์การมุสลิมในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากมีองค์การมุสลิมที่มีส่วนช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิม และกลุ่มมุสลิมด้วยเช่นเดียวกัน

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมให้ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ ศาสนาและสังคม

2.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้ความรู้ด้านศาสนาอิสลามและการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มมุสลิม และการสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์การมุสลิมอย่างสม่ำเสมอ

รายการอ้างอิง

- กลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2561). *แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน พ.ศ.2562-2564*.
กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้.
- จรูณี แสงหวัง. (2562). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้วยกระบวนการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- จิรศักดิ์ โส๊ะสัน, เขาวลัษณ์ อภิชาติวัลลภ และมณีมัช ทองอยู่. (2551). *นุ้ลอีมานแลกระบวนการ
สร้างชุมชนมุสลิมในพหุสังคมอิสาน. วารสารสังคมสงเคราะห์, 4(1), 53-92*.
- ชมรมผู้บริหารมัธยมศึกษาตอนจบ กรุงเทพมหานคร. (2555). *คู่มือมุอัลลัฟ (มุสลิมใหม่) (พิมพ์ครั้งที่ 18)*.
กรุงเทพฯ: ชมรมผู้บริหารมัธยมศึกษาตอนจบ.
- ดวงฤดี พ่วงแสง. (2558). *รูปแบบการให้ความช่วยเหลือด้านจิตใจสำหรับเยาวชนที่ประสบภัยพิบัติจาก
อุทกภัยในการใต้ของประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ทักษิณ, สงขลา.
- ต่อเหล็บ โอรามหลง. (2557). *วิธีการตะวะฮ์ของมุสนิฮ์สันดิชนแก่มุอัลลัฟ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- ปริญญา ประหยัดทรัพย์. (2562). *การดูแลมุสลิมใหม่ในชุมชนมุสลิมพื้นที่ชายฝั่งอันดามันหลังเข้ารับ
อิสลาม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 15(2), 86-98*.
- พิรัชณา ระรวรรื่น. (2560). *การพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ของชุมชนหัตถกรรมจักสานแบบ
สร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตภาคกลาง*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- วิสุทธิ์ บิลล่าเต๊ะ และฉันทัส ทองช่วย. (2553). *กระบวนการดำรงอัตลักษณ์มุสลิมกับการสร้างชุมชน
เข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ. วารสารอัล-นุร (AL-NUR), 5(9), 55-66*.
- สมัคร์ กอเซ็ม. (2557). *ร่องรอยของความเป็นอื่น : มุสลิม “ชาวเขา” และการเมืองอัตลักษณ์ใน
กระบวนการเปลี่ยนศาสนา. วารสารสังคมศาสตร์, 26(1), 53-89*.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. (2541). *พระมหาคัมภีร์ อัลกุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย*. ชาอูดีอารเบีย:
ศูนย์กษัตริย์พะฮัด เพื่อการพิมพ์อัล-กุรอาน แห่งนครมะดีนะฮ์.

- สะสือรี วาลี, อับดุลการีม อัสมะแอ, อับดุลเลาะ อูมา และฮัสบูลเลาะ อาคิสสกุล. (2564). *ต้นแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมด้านเศรษฐกิจชุมชนฐานรากโดยมีมัสยิดเป็นฐานในจังหวัดปัตตานี*. หน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรมด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.).
- อัญญา พลดเปลื้อง. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา. *Nursing Journal of The Ministry of Public Health*, 23(2),1-10.
- อัลยานี วาโดร์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเว็บบล็อก ตามแนวคิดเพื่อช่วยเพื่อน เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.*
- Ibn Kathir. (1999). *Tafsir 'Ibn Kathir*. Riyad:Dar Tayyibah.
- Muslim bin al-Hajjaj. (1996). *Sahih Muslim*. Tahqiq Muhammad Fuaad Abd al-Baqiy. al-Riyad: Dar 'Alam al-Kutub.
- Yusuf al-Qaradawiy. (2006). *Fig al-Zakah*. al-Qahirah: Maktabah Whabah.